

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Communione, & Orationibus post Communionem dicendis. XI.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40214

b *In Pontificali.*] Hoc est, *Carimon*, *Episc.* vt aliàs notatum est.

c *Fiat Communio.*] Diaconus, coperto Calice cum Palla, eoque posito paulò vltra medium Corporalis, intra Aram tamen, versus cornu Euangelij, collocat in medio Corporalis Pyxidem. quòd si ea extrahenda sit de Tabernaculo, idem ipse extrahat cum genuflexionibus, antequam extrahat; & postquã extraxerit, genuflexo interim Celebrante, & alijs circa Altare. Diaconus in cornu Epistolæ stans, profundè tamen inclinatus, dicit alta voce, *Confiteor*, manibus iunctis. Celebrans, postquam Diaconus Pyxidem discooperuerit, stat in medio Altaris facie versa ad Diaconum; Subdiaconus item post Celebrantem stabit; qui, dicto *Confiteor*, eodem loco stans dicit, *Miserereatur, & Indulgentiam*, prope medium Altaris, facie item versa ad Diaconum, qui respondebit, *Amen*. Acolythi intereà ante medium Altaris in superiori gradu extendunt linteum mundum genuflexi, facie sibi inuicem versa: Diacono verò & Subdiacono ante linteum genuflexi, Celebrans cum debitis genuflexionibus eos communicat, præmissis verbis, *Eccè Agnus Dei, &c. Domine non sum dignus*, cum reliquis carimonijs, de quibus supra num. 6. est dictum.

Qui verò gestant intorticia, substituant sibi alios, donec communicent, neque accedant cum intorticijs ad Celebrantem pro Communione.

Dum alios Celebrans communicat, Subdiaconus stat à sinistris Celebrantis, Diaconus in cornu Epistolæ purificationem eum Calice ministrat, ijs scilicet qui de Clero sunt, non laicis, quibus purificationem dabit alter è Clero cum alio vase aut vini, aut aque. Diaconus autem eo casu ad dextram Celebrantis accedit. Neque ministri Patenam teneant sub mento communicantium, quod ad Episcopalem attinet maiestatem.

Sacerdotes cum Stola de collo pendente communicant, *ex Concil. Braccar. III. can. 3.* ante Altare quoque vnà eum Leuitis & Clero, laici verò extra Chorum, *ex Concil. Tolet. IV. c. 17.* à quo semper excluduntur, *lib. 2. Apost. Constit. cap. 57.* vt ostendatur honos Cleri à laicis distinctus; & vt Clerus inferuiat diuinis liberius, ait *Carol. Nouar. Episcopus.*

Facta Communione cum debitis reuerentijs, Diaconus operit Pyxidem, & reponit in locum suum, genuflexo interim Celebrante, & post eum Subdiacono: quibus deinde surgentibus, & reposito Calice in medio Altaris, detectoque, fiunt alia pro purificatione Celebrantis quæ supra sunt dicta.

d *Communio.*] Vide quæ habentur supra *par. 1. tit. 13. num. 1. pag. 45.*

Quòd si remaneat Sacramentum in Altari, Ministri obseruent, & Diaconus præsertim dicturus *Ite missa est*, quæ supra Celebranti sunt præscripta num. 7.

De Communione, & Orationibus post Communionem dicendis. XI.

Celebrante purificato, dñ Calicem collocat in Altari, & liber Missalis defertur per ministrum ad cornu Epistolæ, & collocatur vt in Introitu. Ipse autem minister genuflectit iuxta cornu Euangelij, vt in principio

cipio *Missæ*. Deinde *Celebrans stans iunctis manibus legit Antiphonam* que dicitur *Communio*: qua lecta, iunctis item manibus ante pectus vadit ad medium *Altaris*, & eo osculato, vertit se ad populum à manu sinistra ad dextram, & dicit, *Dominus vobiscum*, & per eandem viam redit ad librum, & dicit *Orationes post Communionem*, eisdem modo, numero, & ordine, ut supra dicta sunt *Collectæ*. Quibus finitis, claudit librum, & iungens manus ante pectus, reuertitur ad medium *Altaris*, ubi eo osculato vertit se ad populum, & dicit ut supra, *Dominus vobiscum*. Quo dicto, stans iunctis manibus ante pectus versus populum, dicit, si dicendum est, *Ite missa est*, & per eandem viam reuertitur ad *Altare*. Si verò non sit dicendum, dicto *Dominus vobiscum*, reuertitur eodem modo per eandem viam ad medium *Altaris*; ubi stans versus ad illud, iunctis ante pectus manibus dicit, *Benedicamus Domino*. In *Missis autem Defunctorum* eodem modo stans versus *Altare* dicit, *Requiescant in pace*.

e *Liber Missalis deferitur*, &c.] Ibi finitur *Missæ*, ubi nimirum est cœpta; ait *Amalar. lib. 3. cap. 36.* aperte *Iuo Carnot. Serm. de Conuenien. veter. & noui Sacrif. initio, & in fine Sermon.* Apertiùs docet hunc ritum *Durand. lib. 4. cap. 57.* Reliqua patere possunt ex dictis initio *Missæ tit. 5. huius par. num. 1. pag. 120. & 121. ex Microl. cap. 19.* qui meminit *Orationum post Communionem*.

f *Claudit librum.*] Manu dextra, ita ut pars libri clausa Calicem respiciat. Porro eius est claudere, cuius & aperire; aperuit autem initio librum *Missalem* idem *Sacerdos*.

2 In *Quadragesima* autè à *Feria quarta Cinerum* vsque ad *Feriam quartam maioris Hebdomadæ*, in *feriali Officio*, postquam *Celebrans* dixit *Orationes post Communionem cum suis solitis conclusionibus*, antequam dicat *Dominus vobiscum*, stans in eodem loco ante librum dicit, *Oremus*, ^m *Humiliate capita vestra Deo*, caput inclinans, & extensis manibus subiungit eadem voce ⁿ *Orationem super populum ibidem positam*: qua finita osculatur *Altare*, & vertens se ad populum dicit, *Dominus vobiscum*, & alia ut supra.

g *Dominus vobiscum.*] Bis in fine *Missæ* dicitur *Dominus vobiscum*; quia cupit *Ecclesia*, ne discedentes ab *Ecclesia* longè fiant à Deo, *Lopez lib. 2. cap. 19. §. 1.*

h *Ite missa est.*] Dicitur versus populum, quia dimittitur, ex *Microl. c. 46.*

i *Benedicamus Domino.*] Dicitur versus *Altare*, ex eodem *Microl. ibidè*; quia ibi peculiari modo *Dominus* adest.

l *Requiescant in pace.*] Dicitur item versus *Altare*, quia sermo est de absentibus.

Quando, & cur dicatur, *Ite missa est*, & *Benedicamus Domino*, iam diximus supra *tit. 13. par. 1. pag. 45.*

m *Humiliate capita vestra Deo.*] Indicat *Amalar. lib. 3. cap. 37.* hæc dici hoc loco.

u *Orationem super populum.*] Appellat *Amalar. ibidem*, quasi alteram benedictionem; & idem habet *Micrologus cap. 51.* distribuebatur enim panis benedictus in fine Mis-

sæ; & quia hoc non licebat in *Quadragesima* ob ieiunium, pro pane dicta est alia Oratio super populum. ita *Honor. in Gemma lib. 1. cap. 61.*

Habentur autem in *Sacrament. Gregorij* hæc Orationes cum titulo, *Super populum.*

3 In Missa solemniori Diaconus defert librum Missalis ad cornu Epistolæ, deinde vadit retrò post Celebrantem: ^p Subdiaconus verò vadit ad cornu Euangelij, ubi Calicem mundat, aptat cum purificatorio, Patena & palla cooperit, plicat Corporale, reponit in bursam, & illam ponit super Calicem coopertum velo, quem collocat in Altari, ^q vel super Credentia ut prius: postea redit ad locum suum retrò post Diaconum: qui cum dicit, *Ite missa est*, cum Celebrante ^r vertit se ad populum; & in *Quadragesima dicto* per Celebrantem *Oremus*, Diaconus in cornu Epistolæ vertens se ad populum, iunctis manibus ^r dicit ut supra, *Humiliate*, &c. quo dicto vertit se versus Altare à tergo Celebrantis, & Celebrans dicit Orationem super populum.

o *Diaconus defert librum.*] Cura libri Missalis spectat magis ad Diaconum quàm ad Subdiaconum, qui eiusdem tantùm curam habet in ordine ad Euangelium initio seu in fine Missæ legendum, siue à Celebrante, siue à Diacono: subminister enim est Euangelij ad sustinendum librum. inde fit, ut Diaconus solus libro assistat in reliquis, numquam Subdiaconus.

Defert autem cum genuflexione, quando transit ante medium Altaris, & clausum portat; quem deinde aperit, ubi legenda est *Communio*.

p *Subdiaconus verò vadit*, &c.] Cum debita genuflexione in medio Altaris, aduertens, ut cedat superiori gradum Diacono transeunti. cetera facit ut in Rubrica.

q *Vel super Credentia ut prius.*] Amoveri vult tum Corporale, tum

Calicem de Altari *Durandus c. 54.* & magis placet, ex *tit. 7. supra num. 9.* imò verò etiam magis decet; neque traditur Calix Carmonario, à quo neque comitatur in hoc casu Subdiaconus, qui tamen vadit & redit per breviorẽ viam, ut adsit ad Orationem post Diaconum in loco suo.

Celebrans dictis Orationibus non claudit librum, sicut à principio non aperuit; & qui apertum invenit, apertum relinquit: quæ fiunt per ministros, ad maiorem solemniter Celebrantis dignitatem.

r *Vertit se ad populum.*] Ob rationem allatam supra *num. 1.* sed antè quàm se vertat Diaconus, genuflexit versus Altare; & postquam dixerit, redeat eodem modo quo Celebrans, & vnà simul cum eo. Neque Celebrans dicere debet submissa voce,

ce, *Ite missa est.* quod quidam docuere. let, & debet, *Ite missa est*; quia populum alloquitur: sed in cornu Epistolæ, & sine genuflexione.

De benedictione in fine Missæ, & Euangelio sancti Ioannis. XII.

I DICTO *Ite missa est*, vel, *Benedicamus Domino*, ut supra, Celebrans ante medium Altaris stans iunctis manibus super eo, & capite inclinato, dicit secreto, ¹ Placeat tibi sancta Trinitas, &c. quo dicto, extensis manibus hinc inde super Altare positus, ipsum in medio ² osculatur: tum erigens se, adhuc stans versus illud, elcuaat ad cælum oculos & manus, quas extendit, & iungit, caputq; Cruci inclinans, dicit voce intelligibili, ³ Benedicat vos omnipotens Deus, & iunctis manibus, ac demissis ad terram oculis, vertens se ad populum à sinistro latere ad dextrum, extensa manu dextra, iunctisq; digitis, & manu sinistra infra pectus posita, ⁴ semel benedicit populo, dicens, Pater, & Filius, & Spiritus sanctus. R. Amen. & ⁵ circulum perficiens accedit ad cornu Euangelij, ubi dicto, Dominus vobiscum, & R. Et cum spiritu tuo, pollice dextro signans primum signo crucis Altare seu librum in principio Euangelij, deinde frontem, os, & pectus, dicit, Initium sancti Euangelij secundum Ioannem, vel, *Sequentia sancti Euangelij*, ut dictum est in Rubricis generalibus, & R. Gloria tibi Domine, iunctis manibus legit Euangelium, In principio, vel aliud, ut conuenit. Cum dicit, ⁶ Et verbum caro factum est, genuflectit versus cornu Euangelij, & surgens prosequitur ut prius: quo finito, minister stans à parte Epistolæ respondet, Deo gratias.

¹ Placeat tibi sancta Trinitas.] Hanc Orationem habet *Microl. cap. 22.* sed post datam benedictionem populo; qui ritus à *Durando cap. 59.* tamquam adhuc vsitatus commendatur. Sed noua Oratione decet prius petere à Deo efficaciam proximæ futuræ benedictionis; quod nos facimus.

² Osculatur.] Habet *Microl. c. 22.* osculum Altaris, sed ante *Placeat; Durando* verò *cap. 59.* finito *Placeat.* Missa enim incipit ab osculo Altaris, & finire debet cum eodem osculo.

Decies igitur in Missa Sacerdos osculatur Altare, si pacem dat astan-

tibus; alioquin nouies. Quis non videat in hoc numero mysterium?

Item iungit manus super Altare septies, ut benè numeranti patet: & eleuat oculos in cælum nouies, inclusa benedictione ad populum, de qua mox dicemus.

³ Benedicat vos omnipotens Deus, &c.] Indicat *Liturgia citata S. Petri* hanc benedictionem. de eadem *Amalar. lib. 3. cap. 36.* videtur loqui, sed verè de Oratione post Communionem loquitur ille, quam collocat ante verbum *Ite missa est*; & sequenti capite vocat vltiorem vltimam benedictionem